

fende deres Børn, men det ere vore Samfundsclasser ikke nu, i Særbeleshed i Kjøbstæderne og paa Landet. Der er et Aristokrati, som holder sine Børn for gode til at gaae i Skole med de Børn, der høre til andre Samfundsclasser, men dette skal modarbeides, ikke derved, at man opstiller Forbud, thi jeg er for Frihed, men derved, at de Skoler, som Staten forøvrigt er nødsaget til at holde, tager fat paa Underviisningen der, hvor Elementarstolen slipper, men ikke før, saaledes at de, der ville gaae over fra Almuefiskolerne til disse af Staten indrettede videregaaende Skoler, som væsentlig ville blive at anlægge i Kjøbstæderne, men som ogsaa kunne være Bondehøjskoler, Skolelærerfeminarier osv., kunne gjøre det umiddelbart fra Almuefiskolerne. Der skal i de videregaaende Skoler erlægges en høj Betaling af dem, som kunne bide den; der skal erlægges halv og kvart Betaling, eller hvilken Moderation man vil, af dem, som have mindre Evne, og der skal være fuldstændige Fripladser paa den Maade, som den ærede Folkethingsmand for Veile Amts 2den Valgkreds har anthydet, for dem, som slet ikke kunne betale, Notabene forudsat, at de Børn, der saaledes enten nyde Moderation eller fuldstændig fri Underviisning, ja, selv Understøttelse i en offentlig Almuefiskole, have viist sig værbige dertil. Naar man sætter en saadan Kreds af Skoler i Forbindelse med de første Almuefiskoler, skulle ogsaa disse have deres bestemte Grænse, ud over hvilken Underviisningen deri ikke skal gaae, men de næste Skoler skulle begynde paa det selvsamme Trin, hvor de foregaaende slippe. Saaledes skal Forbindelsen være ordnet mellem det hele Led af Skoler, fra Øverst til Nederst, men dette opnaaer man ikke ved at gjøre Skolevæsenet til en udelukkende communal Sag. Man vil maastee beklage den Censformighed, den Uniformitet, der vil blive, men det er en Overtro; der bliver ikke en saadan Uniformitet. Naar man sørger for, at der er en ordnet Udvikling af Lærerkæfter, vil den naturlige Udvikling fremkalde forskjellige Interesser og Anstuelser, som staae i Forbindelse med de Vedkommendes borgerlige Stilling i Livet, og som give Lærerne et forskjelligt Præg. Naar der er Frihed i den Maade, hvorpaa Lærerne virke, kan en

saadan Censformighed ikke opstaae, men jeg figer, at selv om den kunde opstaae, saa lad os tage denne Ulempe med, indtil vi ere modne til at komme bort deraf; endnu ere vi ikke modne dertil. Saaledes som Forholdene nu ere, vil Skolevæsenet ikke kunne blive et organisk Hele, men det maa det være, inden det overgives til fuld Frihed. Dette er i Forthed den Opfattelse, jeg har af Skolevæsenets Ordning, men hvor jeg har søgt at gjøre den gjældende, har jeg i Almindelighed ikke havt noget Held med mig. Det er muligt, at jeg hos den ærede Folkethingsmand for Veile Amts 2den Valgkreds — jeg har af særegne Grunde nogen Mistanke derom — kunde faae en Smule Tilslutning, dersom det stod i min Magt at stille et Forslag besangaaende, men det forslaaer ikke. Dette være nu imidlertid, som det vil, men hvad enten man vil gaae ind paa denne eller paa en anden Organisation, saa maa der en saadan til; en Ordning er virkelig nødvendig, for at det Hele skal føre til noget Resultat. At gjøre Forandring hist og her paa den gamle Bygning, at give det hele fuldstændig frit, fører ikke til Andet end til en vis Overfladisthed, en vis Censidighed, der aldrig vil fremkalde nogen sand Oplysning hos Befolkningen. Det er, fordi jeg figer, at der mangler en Bestræbelse efter at tilveiebringe Eenhed i Underviisningsvæsenet, at jeg sætter mig imod alle det Slags Forslag, som gaae ud paa at reformere paa aldeles enestaaende, enkelte Punkter, hvoraf der ikke kan komme noget ordnet Hele.

Sermanen: Det er den Forhandling, som har fundet Sted i Anledning af Forslaget af Udvalgets Mindretal under Nr. 71, der har bevæget mig til at fremkomme med nogle korte Bemærkninger. Det Hovedhensyn, som det forekommer mig, vi have at tage, naar der er Tale om Bevillinger af den Art, om Statens Tilskud til dette Slags Formaal, er for det Første Erkjendelsen af, at det, som er foreslaaet at understøttes af Staten, er af den Bigtighed for det Almindelige, at man kan have Overbeviisning om, at det er gavnligt og rigtigt at understøtte det, og for det Andet, at vi gjøre os klart, hvor Meget Staten til enhver